

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
Abonament: 450 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

CUPRINSUL:

Dr. I. Mateiu: Pentru „Statutul organic”.
„Frăția Ortodoxă Română”.
Pr. Ieremia Șanta: Conferința de toamnă a preoților din tractul Cluj.

„Religie și politică”, conferința dlui prof. univ. Gh. Bogdan-Duică la Sibiu.
Cronică. — Comunicat și aviz oficial. — Concurs pentru întregirea parohiei Năsăud.

Pentru „Statutul organic”.

— Spulberarea unei calomnii. —

I.

În numărul din 21 Ianuarie al ziarului „Patria” din Cluj, un domn care iscălește Ernest Armeanca, tipărește un articol: „Statutul organic operă francmasonă?”

Autorul, rezumând un studiu al tânărului profesor D. Braharu despre secretarul de stat *Gheorghe Ioanovici*, are aierul că se îndoiește de *gravitatea* acuzei, dovadă semnul întrebării din urma titlului. Și totuși, această precauțiune grafică nu-i decât o ipocrizie, căci în fond recenzentul susține, cu amândouă mâinile, ignobila invenție de ultima oră, că Statutul organic ar fi operă *francmasonă*.

Căci, iată ce afirmă domnia sa: „Recunoașterea însă prin lege a mitropoliei transilvănene, cât și sancționarea Statutului organic, se pare că trebuiesc atribuite, în bună parte, influenței hotărîtoare a lui Gh. Ioanovici”. Și recenzentul nostru se grăbește să completeze — cu satisfacție cam suspectă — că Ioanovici era *francmason* de marcă, și astfel ar fi adus în elaborarea Statutului organic „o aplicare a crezului său masonic”.

Dar dl Ernest A. nu se oprește aici. Domnia sa binevoiește a crede, că Statutul organic *n'a* însemnat un câștig real pentru interesele noastre *bisericești*. Și credința aceasta și-o formulează iarăș sub chipul unei întrebări, de inocență serafică, zicând: „Nu cumva, caracterul laic mult prea accen-

tuat al constituției bisericii ort. din Ardeal, trebuie atribuit lui Gh. Ioanovici, *francmasonul notoriu*? Și astfel, recenzentul conchide sentențios, că acum problema Statutului organic are să fie privită dintr'un punct de vedere *cu totul nou* (sc. al francmasoneriei).

Acestea sunt, în rezumat, alegațiunile dlui Ernest Armeanca. Pe cât de tendențioase, pe atât de insolite. Le vom pune la punct, cu regretul că ele au putut ieși la lumină într'un ziar serios, obicinuît să menajeze *sensibilitatea* numeroșilor săi abonați ortodocși.

II.

Să le luăm pe rând.

1. Recenzentul spune: Recunoașterea *prin lege a Mitropoliei noastre* revine în buna parte, influenței *hotărîtoare* a lui Ioanovici. Iată o primă inexactitate! Căci eminentul biograf al mitropolitului Șaguna, prof. *I. Lupaș*, întemeiat pe acte oficiale și publice, ne învață altfel. Dânsul rezumând debaterile parlamentare, citează oratorii, cari au susținut proiectul de lege (art. IX. din 1868) printre ei îndeosebi pe Șaguna și ministrul *Eötvös*. Este adevărat, că la un articol au vorbit și deputații I. Pușcariu Gh. Ioanovici și sârbul Svetozar Miletici, pledând pentru atributul „național” al congresului bisericesc. Atât. Pentru a ști, cui revine „influența hotărîtoare” în această materie, să vedem ce spune *Lupaș*: „Fără.

politica înțeleaptă și sigură a lui Șaguna, această lege anevoie ar fi putut intra în Corpus Iuris Hungarici. Probabil că pe lângă considerații de utilitate generală, și relațiile de prietenie, în cari se află Șaguna cu luminatul și umanitarul Eötvös, îl vor fi îndemnat pe acesta să pledeze pentru primirea proiectului său.¹⁾

Mai avem apoi o dovadă. Șaguna întreținea legături de prietenie și cu vestitul fruntaș sas *Jacob Ranicher*, pe atunci consilier în ministerul Cultelor. Într'o scrisoare, pe care i-o adresează cu data de 11 Noiembrie 1867, Șaguna îi spune, că secretarul de stat *Gh. Ioanovici* i-a comunicat proiectul de lege pentru recunoașterea Mitropoliei ortodoxe, față de care și-a făcut toate observațiile. Aude însă, că nu s'ar fi ținut seama de ele; pentru a cunoaște adevărul, roagă pe *Ranicher* să-l informeze exact.²⁾ S'a dovedit pe urmă, că svonorile lansate au fost tendențioase. Este însă interesant, că deși proiectul i-a fost trimis de Ioanovici, totuși Șaguna nu se mai adresează acestuia pentru risipirea nedumeririlor, ci sasului *Ranicher*.

Se cuvine deci, să reducem rolul lui Ioanovici la proporțiile lui juste, părăsind terenul exagerărilor.

2. *Sanționarea* Statutului organic, se datorește în bună parte — zice recenzentul — tot influenței *hotărîtoare* a lui Ioanovici. Este a doua inexactitate.

Lucrările relativ la sancționare sunt redactate chiar de către *I. cav. de Pușcariu*, ca martor și factor activ al lor, într'o carte postumă.³⁾ Aici se spune textual: „Ministrul Eötvös a compus o comisiune censurătoare, ce constă din cei doi secretari de stat *Tanárky* și *Ioanovici* și din cei doi consilieri de secțiune *Mandics* și *Pușcariu*. În această comisiune, condusă personalmente de însuș ministrul, s'a citit și s'a desbătut întreg Statutul organic din § în § și văzându-l ce principii liberale cuprinde el — după ce isprăvi pertractarea lui până la fine, zise: „*voiu să se sancționeze prin Maestatea Sa, ca să puteți odată spune, că aceasta s'a în-*

tâmplat sub un ministru ungar liberal, care n'a vrut să fie mai puțin liberal ca congresul vostru“.

Orice minte nepreocupată poate vedea din acest citat, *cui* îi revine influența *hotărîtoare* în sancționarea Statutului organic.

Firește, ca membru al comisiunii, Ioanovici își are și el contribuția sa la această operă. O credem însă mai puțin importantă decât a lui *Pușcariu*, pentru motivul că acesta fusese chiar *raportorul* Statutului, deci exponentul principiilor și structurii lui democratice.

Revine deci refrenul, că factorul moral *determinant* în sancționarea Statutului, trebuie văzut tot în relațiunile *intime* dintre Șaguna și Eötvös.

III.

Să trecem acum la a treia alegațiune a recenzentului și anume, că Ioanovici ar fi adus în elaborarea Statutului o *aplicare a crezului său masonic*.

Care este acest crez? Ne-o spune tot domnia sa: *caracterul laic* mult prea accentuat al constituției bisericești. Se pare, că dl Armeanca ignorează complect lucrările numeroase relativ la Mitropolitul *Andrei Șaguna*. Altfel n'ar putea etala opinii atât de absurde. Căci, introducerea laicilor, și încă în număr preponderent față de Cler, în corporațiunile bisericești, aparține integral nemuritorului Mitropolit, constituind una din concepțiile lui programatice.⁴⁾

Dovada o avem în faptul, că Șaguna hotărîse convocarea unui *sinod bisericesc* încă în 1848, care urmă să se țină în Rășinari sau Sibiu pe ziua de 19 Septembrie. La acest sinod aveau să participe 44 proto-popi și 56 *mireni*. Și anume cei dintâi ca membrii de drept, iar cei din urmă recrutați prin alegere.⁵⁾ Deci, laicii aveau să formeze majoritatea încă de pe atunci, când Ioanovici era cu totul absent din viața Bisericii. Dar ideea laicilor o vedem concretizată și în adunarea națională dela Blaj din 1843, unde se hotărăște să se ceară dela stăpânire sinod general anual, după vechiul drept, cu deputați bisericești și *mirenești*. Iar cu doi ani mai de vreme, deci în 1846, Românii

¹⁾ cf. *Lucrarea* Mitropolitul *Andrei Șaguna*. Sibiu. 1911. Ediția II, p. 284, vezi de acelaș: Șaguna și Eötvös. Arad, 1913, p. 16.

²⁾ cf. *I. Mateiu*, Contribuțiuni la istoria dreptului bisericesc. 1922, vol. I. p. 244.

³⁾ Notițe despre întâmplările contemporane. Sibiu, 1913. p. 135.

⁴⁾ Vezi pe larg, indeosebi: *I. Mateiu*, Contribuțiuni la istoria dreptului bisericesc. 1922, vol. I. p. 102 și urm. și 163 și urm.

⁵⁾ cf. *Lupaș*, *Mitr. Andrei Șaguna* p. 96. ibidem, Șaguna și Eötvös. II. I. Mateiu o. p. 104.

ortodocși cer un sinod cu participarea *mirenilor* pentru alegerea Episcopului, după moartea lui Vasile Moga.¹⁾

Prezența *laicilor* în adunările bisericești era tot așa de veche, ca și însași Biserica românească din Ardeal. Iar Șaguna ducea instituția laicilor pâna la vremurile creștinismului primitiv. Tot în 1848 avea să se întrunească un sinod la Arad, cu $\frac{1}{3}$ clerici și $\frac{2}{3}$ *mireni*, dar revoluția l-a amânat până în 1850.²⁾ Tot în acest an Șaguna ține la Sibiu un sinod eparhial, cu 25 protopopi și 30 *mireni*, printre cari și eroul *Avram Iancu*.³⁾ Urmară alte două sinoade în 1860 și 1864, tot cu un număr considerabil de *mireni*, convocate de Șaguna.⁴⁾ La cel din urmă prezintă Șaguna pentru întâia oară proiectul său de Statut organic, care fu votat, cuprinzând principiul de bază că laicii participă cu $\frac{2}{3}$ în adunările bisericești (§ 124). Nici în acest Sinod nu exista încă un Gh. Ioanovici.

După această practică, s'a ajuns în sfârșit și la congresul național-bisericesc din 1858, constituit din 30 clerici și 72 *laici*. El a votat Statutul organic, sub care a trăit Mitropolia ardeleană mai bine de 50 de ani.

Di Armeanca pretinde, că Gh. Ioanovici a impus Statutului crezul său *masonic*, prin faptul, că s'a dat preponderență în Biserica elementului *laic*.

Ce profundă eroare! Ar însemna mai întâi să credem, că cei 71 de intelectuali erau niște anonimi agramați, fără știință și fără orizonturi în trecutul Bisericii ortodoxe. Pe când în realitate, ei însemnau elita neamului nostru din acel timp.

Iar dacă preponderența laicilor în organizația bisericească ar fi o concepție *masonică*, ar trebui să credem, că toți membrii congresului erau *francmasoni*. Ceea ce va admite, — credem — și recenzentul, că este o aberațiune.

Iar mai presus de toate, unde rămâne Șaguna, cu ortodoxia lui autentică?

Nu domnule Ernest Armeanca, Congresul n'a plutit de loc în apele tulburi ale *francmasoneriei* lui Ioanovici, ci a fost încălzit de conștiința unei vechi și admirabile

tradiții bisericești ortodoxe, în care a trăit neamul nostru veacuri de-arândul și pe care genialitatea lui Șaguna a știut-o împropăta în forme nepieritoare.

Acesta-i adevărul istoric!

*

Cât despre Gh. Ioanovici, el trebuie așezat în cadrul normal al rolului pe care l-a avut de fapt, fără exagerări și fără comentarii suspecte. Este cunoscut, că Mitropolitul Șaguna știa să se servească, cu o perfectă intuiție, de oameni și împrejurări, în vederea marilor sale înfăptuiri. L-a utilizat deci și pe Ioanovici, cu atât mai mult, că era macedo-român ca și el, un motiv în plus spre a-i acorda încrederea lui.

Probabil este, — dat fiind caracterul secret al masonismului — că Șaguna n'avea cunoștință de această calitate a lui Ioanovici. Altfel cu greu ne-am explica faptul, de a vedea pe Gh. Ioanovici în postul de secretar de stat la Culte, tocmai grație *intervenției lui Șaguna*. Aceasta rezultă, dintr'o scrisoare a Mitropolitului din 14 Martie 1867 adresată lui Ioan cav. Pușcariu, în care vorbindu-i de o recomandare cerută de *Eötvös* pentru postul în discuție, îi scrie: „eu speriez că *Ioanovici* va fi șeful departamentului bisericesc pe partea noastră în Ministerul cultului”.¹⁾ Și speranța s'a îndeplinit întocmai.

Deci, fără a încerca să diminuăm meritele lui Ioanovici, vom recunoaște, în mod loial, că el face parte dintre colaboratorii lui Șaguna. Și dacă astăzi se încearcă a i se stabili față de aceștia o proeminență, — de altfel discutabilă — în virtutea postului înalt ce l-a ocupat, să nu uităm, că meritul revine tot lui Șaguna, care l-a știut așeza acolo.

În schimb, trebuie să respingem cu toată hotărârea, stigmatul infamant al *masoneriei*, ce i se aruncă, cu atâta desinvoltură, Statutului organic.

Conștiința și experiența ne spune, că este o creațiune perfect *ortodoxă*, care a servit în chip strălucit interesele noastre bisericești, rămânând și în viitor pivotul marilor realizări din viața Bisericii neamului românesc.

Dr. I. Mateiu

¹⁾ cf. T. V. Păcățianu, Cartea de Aur, vol. I, p. 165.

²⁾ I. Mateiu, o. c. p. 107.

³⁾ cf. Actele soborului din 1850. Vezi și Lupaș, Mitr. A. Șaguna, p. 96.

⁴⁾ cf. I. Mateiu, o. c. p. 121.

¹⁾ cf. Lupaș, Șaguna și Eötvös, p. 19.

„Frăția Ortodoxă Română“

„Chemarea“ către credincioșii Bisericii noastre în vederea organizării lor într-o puternică asociație a mirenilor ortodocși „*Frăția Ortodoxă Română*“ a avut un neașteptat răsunet în întreg cuprinsul țării.

În numărul trecut am publicat articolul dlui prof. univ. Nichifor Crainic, directorul ziarului creștin „Calendarul“. În acest număr continuăm publicând mai întâi articolul din „Telegraful Român“ care a premers „Chemării“:

„Colaborarea mirenilor cu clerul.

Cu binecuvântarea Sfintei noastre biserici ortodoxe, fiii săi credincioși, fruntași încercați din capitala ardeleană a țării întregite, au luat de curând o bine gândită și de mult așteptată hotărâre: urzirea Uniunii Românilor Ortodocși.

În acest măreț scop, este îndreptată o Chemare frățească, ce o publicăm la loc de frunte, adresată către intelectualii români ortodocși.

În fața acestei Chemări, atât de grăitoare, de calde și de lămurite, comentarul nostru devine astăzi dată superfluă.

Însuflețita „Chemare“ dela Cluj, românească și ortodoxă, — după cum a caracterizat-o Î. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului în cuvântul spus la Anul nou în recepția dela reședința Sa, — „preconizează ideea înfrățirii intelectualilor noștri din Ardeal pentru a da o mai efectivă contribuțiune din partea lor la realizarea programului sfintei noastre Biserici. Dumnezeu să binecuvinteze gândul cel bun și să ne ajute la împlinirea lui. Vă rog să duceți pretutindenea simțământul încrederii în Dumnezeu și în puterea de viață a neamului. Biserica lui strămoșească l-a văzut trecând prin împrejurări și mai critice ca cele de astăzi, dar i-a întărit curajul. Cu experiența ei de veacuri îi spune și acum: Sus inimile! — și în contact cu dificultățile ce le întâlnim în cale, să ne oțelim puterile pentru a merge cu pași siguri pe drumul ce ni-l indică Providența divină.“

Cu Dumnezeu înainte!

În „Biserica și Școala“ organul oficial al eparhiei ort. din Arad „Chemarea“ a fost premersă de următorul articol:

„Împlinirea unei dorinți binecuvântate: Uniunea Românilor ortodocși.

P. Sf. nostru episcop Grigorie a fost cel dintâi care a făcut propunere către Sf. Sinod pentru urzirea uniunii Românilor ortodocși din întreaga țară. Ideea pornită dela Arad începe a se înfiripa, și în ziua de Dumineca ortodoxiei ne va fi dat să vedem organizată o forță laică demnă de misiunea Bisericii noastre. Ne stăpânește pe toți un simțământ de solidaritate, pe care numai maica noastră biserică îl poate produce. Ne închinăm smeriți în fața Providenței, că vedem pe fiii mireni ai Bisericii înfrățiți sub steagul sfânt al Crucii și venind în ajutorul Clerului, ca să poată fi inspirator, călăuzitor și animator al neamului.

Apostolatul laic este o fortificare a muncii preoțești. În Rusia, când credincioșii fugiți în biserici, ca să se roage contra urgiei bolșevice, ascultau pe episcopi și preoți, cari stăteau cu mâinile întinse în toată vremea, binecuvântând poporul iar când episcopii și preoții, ținând prea mult mâinile întinse, oboseau, veneau credincioșii și le sprijineau mâinile ca să poată binecuvânta mai departe. Așa vin acum laicii noștri ca să ne sprijinească pe noi în munca noastră.

Slavă Ție, Doamne, că ai chemat pe fiii laici ai bisericii la luptă organizată pentru Biserica Ta și a neamului românesc. Noi slujitorii Altarelor simțim că noi îndemnuri de muncă primim dela mișcarea ce a pornit. Să făgăduim că vom munci și mai intensiv și că vom da concursul nostru acestei mișcări, care va adevăra cu prisosință puterea de viață a neamului nostru și a Bisericii Sale întemeiată pe credința în Hristos Domnul nostru, căruia se cuvine slavă în vecii vecilor.

Sperăm că mișcarea va cuceri țara întregă. — Cu Dumnezeu înainte!

Din adresele de adeziune spicim următoarele declarații pline de însuflețire:

1. Dintr'o scrisoare primită din *Oradea*: „Apelul D.-Voastră a avut un efect moral extra-ordinar de binefăcător și acțiunea aceasta era de mult așteptată... Prevedem că în eparhia Orăzii nu va fi un singur intelectual ortodox care să nu facă parte din Uniune.“

2. „Subsemnații intelectuali din *Sibiu*,

întruniți în ziua de 20 Dec. 1932, am luat, cu nemăsurată bucurie, cunoștință de salutarea inițiativă a fraților noștri din Cluj de a întemeia „Uniunea Românilor Ortodocși” chemată să apere interesele și să promoveze aspirațiile sfintei noastre biserici dreptmăritoare, care a fost în trecut cetatea nebiruită a neamului și care e menită și pe viitor să fie scutul și îndrumătorul înțelept al acestui neam.

Dându-ne seama de importanța covârșitoare — bisericească și națională deopotrivă a acestei inițiative, declarăm, că ne dăm cea mai însuflețită adeziune la înfăptuirea „Uniunii Românilor Ortodocși”, promițând că și în cadrul acestei organizații ne vom pune tot devotamentul în slujba sfintei noastre biserici și a neamului, consimțind să figurăm între semnatarii apelului ce se va publica în această privință.”

3. „Brașovul cu tradiția sa culturală ortodoxă, salută cu însuflețire inițiativa inimoasă a clujenilor și își arată satisfacția sufletească că după atâtea veacuri de apărare a legii strămoșești, vede în înființarea reuniunii ortodoxe a mirenilor o nouă forță de închegare în jurul altarului și de apărare a bunurilor spirituale pentru întărirea Bisericii și a Patriei.”

CONFERINȚE PREOȚEȘTI ȘI CERCURI RELIGIOASE

Conferința de toamnă a preoților din tractul Cluj.

E zi de intrare în Sion! Treptele lui sunt scăldate în raze de pace, chemare și mângăere sufletelor obosite. Zi sfântită prin intrarea Celei Preacurate în lăcașul ceriurilor. Veniți voi toți în sânul încăperii mele, vesteă vioiu clopotul bisericii din *Luna-de-sus*.

În fața sf. altar, slujitorii Celui Prea Înalt, pătrunși până 'n celea din lăuntru ale lor de vecinicul adevăr că, numai cu genunchii frânți în fața Sfintei-Jertfe se mai poate gusta în aceste vremi de sdruncin omenesc o picătură din fericirea eternă — înaltă ruga dimineții.

Sunt preoții tractului Cluj, în frunte cu neobositul lor protopop Nicolae Vasiu.

Încăperile bisericii s'au micșorat în mă-

sură ce numărul credincioșilor creștea dela nepot și până la bunică. Toți fiii sufletești ai vrednicului Pr. I. Radu, erau la ora închinării.

Cântări de preamărire s'au înălțat din piepturile tuturor, Celui ce se aduce de mii de ori pe zeci de mii de altare jertfă pentru poporul său iubit.

După Sfta liturghie, cuvânt, sămânță nepieritoare, s'a aruncat cu sete de trăire în ogorul celor veniți către lumină, din partea Pr. A. Tomuș. Era propovedania evangheliei zilei, încopciată cu realitatea din scăpătarea zilelor de azi, arătând prin aceasta cu tăria convingerii că, rolul ficelor *primei ce-a căzut*, nu mai e acelaș cu al mamei lor din robia păcatului, ci e acelaș cu al dumnezeeshii Eva Maria, din împărăția harului.

Apoi, deși cumpăna zilelor noastre de trăire nu-și are echilibrul stabil și mult dorit, totuși, nu este locul femeii a ținea cornul plugului îndemnându-și boii la trudă; sau trecând peste Nistru cu privirea, să o vedem în armura militară. Nu! În cuibul familiar, înconjurată de micile vlăstare, dând curățenia, învățătura și lecția hărniciei de mamă prin pildă vie — acesta este rolul tău de femeie în ceasul vieții tale de aici..

Din biserică, cu toții am trecut în fruntea aceluiăș norod în sala mare a școlii din loc.

P. On. Protopop, în fața băieților de cl. IV, având de auditori, o sală prea puțin încăpătoare pentru cei intrați în ea; cu măiestrie în cuvânt, ne-a învrednicit a vedea și asculta cum se predă o lecție de religie în școala primară.

Vorbind celor mici pe limba lor, iar celor mari așisderea, a desvoltat mult cuprinzătoarea pildă rostită de către *Mântuitorul* cu ocazia vorbirii despre împărăția ceriurilor — pilda celor doi datornici.

De nu ne vom ierta greșalele unii altora, nici *Tatăl-nostru* cel din ceriuri n'o să ne ierte păcatele noastre, ce 'n număr întrec cei zece mii de talanți din amintita pildă.

*

Cu adevărata mulțumire ce se citea de pe fețele tuturor, norodul s'a împrăștiat la vetrele sale.

E ora ce-și pierduse răbdarea așteptării... Masa ne-a dăruit cu 'nbelșugare Pr. I.

Radu — scaldată 'n veselie și 'n dragoste frățescă isvorită din suflete cu adevărat ospitaliere. Vii mulțumiri s'au adus acolo, întâi de către P. On. Protopop și-apoi din partea tuturor. Îndeosebi doamnei preotese care și-a dovedit și cu această ocazie titlul de bună gospodină.

Și pe această cale ținem a-i aduce în-tregii familii călduroasele noastre mulțumiri.

*

Din motive familiare, binecuvântate, lipsind Pr. I. Lazar raportorul asupra lucrărilor „*Problema învățământului religios în șc. primară*” — retrași în ședință intimă, se dă citire lucrării Pr. A. Tomuș.

Tratată fiind cu multă pricepere și zel de harnic lucrător în via Domnului, a fost ascultată cu viu interes; căzând în urmă de acord cu toții să fie publicată în foaia noastră oficială „Renașterea”, pentru a-i lua cât mai mulți îndoitul folos.

Din discuțiile asupra acestei probleme atât de actuale, se relevă, îndeosebi de către Pr. On. Protopop N. Vasiiu, însemnătatea ei, insistând mult asupra dorinței preotului de-a catchiza, având menirea formării de caractere cu adevărat morale, cari de bună seamă trebuie crescute încă din fragedă copilărie, când mlădițele cedează mai ușor voinței celui ce se apropie de ele.

Cuvântul lui Dumnezeu trebuie sămănat atunci când ogorul e mai potrivit și mai bine pregătit pentru sămânța cea sănătoasă ce trebuie să aducă însutitul rod. Aceasta îndeosebi la sate își găsește în primul plan rostul. Cu mult mai greu se poate aceasta realiza în mediul orășenesc, unde preotului îi trebuiesc eforturi enorme pentru a putea răzbi.

În consecință, On. frați preoți să fie mândri de-a purta pe umerii lor această nobilă datorință de a-și crește cetățenii de mâine. Fiindcă, de-asupra tuturor veacurilor planează și va plana singura, adevărata învățătură a lui Isus Cristos, care este aducătoarea de mult căutată fericire, pe acest pământ, avându-și cursul ei firesc în eternitate, armonia universală.

Grea menire a noastră, dar pe cât de grea pe atât de nobilă și sfântă, proprie fiind numai sufletelor mari.

Se cere apoi din partea tuturor redactarea de manuale în conformitate cu ac-

tuala programă analitică, pentru ca mai ușor să ne ajungem scopul dorit și 'n această lature a chemării noastre.

*

Pr. I. Stănescu, fiind încredințat cu raportul general asupra activității cercurilor religioase din protopopiat, ne face cunoscută această activitate prin cuvinte de laudă celor merituosi; arătând totodată rolul acestor cercuri și cauzele cari au determinat înjghebarca lor. Cauze ce-și au isvorul îndeosebi în cataclismul războiului mondial care a sdruncinat adânc sufletele omenești, pe cari azi e foarte greu a le readuce în firescul lor echilibru. Aceasta mai cu seamă azi, când cei chemați pentru acest scop sunt adânc neîndreptățiți.

*

De aici o mulțime de propuneri pentru îndrumarea lucrurilor pe căi mai norocoase. Pentru cari însă se cere neapărat adevărata solidaritate prin organizare, cu scopul, buna armonie și îndreptățirea celor umbriți. Drumul mai sigur va fi întrunirea unui congres al preoțimii, bine 'nteles, supt supravegherea de-aproape a Chiriarhului, purtător de de multă grijă, ca fiii Prea Sfinției Sale să-și aibă barămi strictul necesar pentru a-și putea face datoria pe deplin, atât față de tronul ceresc cât și față de muritorii acestui veac.

Apoi se mai cer următoarele: Salariile restante să se treacă în contul impozitelor restante.

O vie propagandă în contra revizionismului.

Înființarea judecătoriilor bisericesti în fiecare comună.

Onoratului Minister să se înainteze o adresă prin care să se ceară ștergerea oricărei taxe pentru cununia civilă. Aceasta fiind din lipsa de parale, concubinajele se înmulțesc înspăimântător. S'au citat cazuri mai multe susținătoare celor afirmate ș. a. m. d.

Înainte de închiderea acestei conferințe, care a avut loc la ora 17, s'au mai discutat o mulțime de chestiuni pastorale pentru edificarea tuturor.

Într'o atmosferă de 'nfrățire, pace și iubire, care te făcea să uiți scurgerea timpului, aducătoarea oboselii, am petrecut toate clipele înșirate în slova scrisă, până

chiar și 'ndeosebi momentul despărțirii, care a 'ntipărit adânc în sufletele tuturor un la minor de duioșie...

În raza caldă a mulțumirii ce numai atari adunări frățești o mai pot dărui, ne-am îndepărtat unul fiecare dela ospitalierul loc, casa și masa Pr. I. Radu din Luna-de-sus, spre cuiburile noastre de trăire din văi și munți, zicându-ne, la revedere!.

Pr. Ieremia Șanta.

Religie și politică.

Acesta este titlul conferinței ținute de către dl prof. univ. Gh. Bogdan-Duică, la Sibiu în 15 Ianuarie c., și despre care „Telegraful român“ scrie următoarele:

„Publicul sibian a avut în Dumineca trecută (15 I. c.) fericita ocaziune de-a asculta în sala cea mare a prefecturii una dintre cele mai interesante și mai substanțiale conferințe, ținută de către dl prof. universitar Gh. Bogdan-Duică, despre *religie și politică*. Dsa pornind dela noțiunea religiei — pe care a determinat-o drept un raport al omului cu Dumnezeu — a arătat la început cum prin efectele sale ea se întâlnește pe tărîmul vieții sociale cu politica luată într'un înțeles superior. Aceasta pentru a justifica punerea lângă olaltă a celor doi termeni.

Unul dintre învățămintele cele mai de seamă ale istoriei religiunilor este și aceea, că la toate popoarele fără deosebire, epocele de creație și de înflorire au fost în funcție de tăria sentimentului religios. Dacă astăzi voim să întronăm și la noi o asemenea epocă, lucrul de căpetenie este întărirea sentimentului religios. Această întărire trebuie să înceapă cu înlăturarea dușmanilor lui. Dușmanii religiei peste tot, și prin urmare și ai ortodoxiei noastre sfinte, sânt *scepticismul și certele confesionale*. Scepticismul duce în mod inevitabil la *sterilitate*, iar certele la slăbire lăuntrică.

Ambii trebuie înlăturați de către preoțime, care este necesară să fie mai elevată sufletește și să devină mai energică întru propagarea idealurilor evanghelice. Această elevație și energie o poate da o știință cât mai temeinică și o conștiință morală cât mai neclătită. Dar nu numai preoțimea este chemată pentru înlăturarea dușmanilor ortodoxiei, ci și *laicii*. Numai lucrând preoții

și laicii mână în mână ne vom pregăti cu adevărat pentru misiunea cea mare pe care istoria ne-a dat-o nouă ca neam și biserică în aceste părți ale lumii.

Conferențiarul a fost viu aplaudat pentru conferința-i presărată, dela început și până la sfârșit, cu experiențe, îndemnuri și sugestii dintre cele mai prețioase.“

CRONICA

Predici în bisericile din Cluj. În biserica Sf. Nicolae, Joi 2 Febr., va predica Pr. Ioan Goron, spiritualul Acad. teol., iar Duminecă 5 Febr., va predica Pr. Simion Vasinca; în biserica Pogorîrea Duhului Sf., Joi 2 Febr., va predica Pr. Emil Nicolescu, prof. de religie, iar Duminecă 5 Febr., va predica Diacon Vasile Bogdan.

Ziua de 24 Ianuarie, Unirea Principatelor, a fost serbată în Cluj prin servirea câte unei Doxologii la ambele biserici. În biserica catedrală Sft. Nicolae au servit P. On. prof. D. Antal, pr. A. Mușat și archidiacon Dr. I. Vască, care a rostit și cuvântarea ocazională. Aici au participat toate autoritățile civile și militare. O companie de soldați cu muzica militară au dat onorurile. La biserica Pog. Duhului Sf. a servit P. On. protopop N. Vasiu și diacon V. Bogdan. P. On. protopop a rostit o cuvântare ocazională în fața delegaților autorităților civile și militare.

Imprudență calvină. Biserica maghiară calvină (reformată) și-a votat de curând noul Statut de organizare, spre a se pune de acord cu prevederile legii Cultelor din 1928. Se vede însă, că actualii conducători ai calvinismului din România, nu se pot împăca nici acum cu noua situație de drept public, creiată pe urma războiului mondial. Căci, deși temeiul juridic al cultului reformat, trebuie căutat exclusiv în *Constituția României* și în *legea* pentru regimul general al cultelor, vedem totuși cu surprindere că reprezentanții săi oficiali nu se sfiesc să enunțe în art. 1 al noului Statut de organizare, — pe care îl publică în foaia lor oficială — că libertățile și autonomia Bisericii reformate se bazează pe *Approbatăe și compilate*, odioasele legiuri din veacul XVII,

cari însemnau pentru *Români* iadul suferințelor politice. Este profund regretabilă această mentalitate. Socotim însă, că Ministerul Cultelor va suprima art. 1, cu ocazia aprobării Statutelor, făcând pe cei vizați să înțeleagă, că și toleranța românească are o limită.

Donație. Credinciosul Cengher Simion a Igni a donat bisericii noastre din Săcagul-de-pădure, din prot. Reghin, un imobil pentru cimiterul parohial, — o faptă vrednică de imitat; pentru care donatara îi exprimă și pe această cale mulțumiri.

Fapte creștinești. Reuniunea femeilor române din Toplița, de sub prezidenția dsoarei Letiția Bucur, la sărbătorile Crăciunului a împărțit la 32 copii săraci opinci, cămăși, ciorapi, năframe și rochițe.

	PARTEA OFICIALĂ	
--	------------------------	---

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 226—1933.

Comunicat oficial.

În dorința ca preoții noștri să poată împlini cât mai bine datoria de a preda învățământul religios în școala primară, la îndemnul P. Sf. episcop Visarion, consiliul eparhial al Hotinului, cu reședința în Bălți, a instituit un premiu de 10.000 Lei și a tipărit cei mai bun manual de metodică pentru predarea învățământului religios în școala primară.

Din cele opt manuscrise prezentate la acest concurs, comisiunea de cercetare compusă din dnii Const. Fedeleș și C. Tomescu, profesori la facultatea de teologie din Chișinău și dl Dr. Mih. Rădulescu, prof. de filosofie la seminarul teologic din Chișinău, au opinat că cea mai reușită lucrare este a dlui Teodor Geantă, sub titlul „Pentru educația religioasă a copiilor.“

Această lucrare a fost tipărită de numita episcopie în trei mii de exemplare, de unde se și poate cumpăra.

Costul unui exemplar de 176 pagini este de 50 Lei și se trimite la cerere contra ramburs.

Aducând aceasta la cunoștință, recomandăm clerului să-și procure această carte folositoare pentru cateheți. La cerere se poate trimite un număr de exemplare pentru a fi distribuite direct prin protopopiat, cunoscând că pentru aceasta se face un rabat de 20% în folosul protopopiatului care distribuie lucrarea.

Cluj, la 17 Ianuarie 1933.

Consiliul eparhial.

Nr. 388/1933.

AVIZ

Se aduce la cunoștința on. preoțimi că preoții conform legii modificatoare a conversiunii intră în conversiune. Se atrage atențiunea tuturor acelor care au sechestre pe salariu să ceară dela judecătoria ridicarea acestor sechestre, pentru a beneficia de favorurile legii.

Cluj, la 19 Ianuarie 1933.

Consiliul eparhial.

Nr. 53—1933.

(1) 1—2

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de clasa I-a *Năsăud* cu filia *Sângeorz-băi*, din protopopiatul Bistrița, se publică concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariul dela stat conf. cvalificațiunii.
2. Casă nouă parohială corespunzătoare, în zidire.
3. Sesiune parohială, circa 30 jughere.
4. Stolele obicinuite.
5. Remunerație specială dela comitetul școlar pentru oarele de religie dela liceu și alte școale afară de școala normală.

Reflectanții își vor înainta cererile cu documentele prescise Consiliului nostru eparhial și cu prealabila încuviințare se vor putea prezenta în parohie spre a face cunoștință cu enoriașii.

Concurenții au să prezinte act de învoire dela P. Sf. Sa Episcopul nostru.

Cluj, la 29 Ianuarie 1933.

Consiliul eparhial.